

UNIVERZITA KARLOVA
3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA

Ústav ošetrovatelství 3.LF UK

Lenka Musílková

Sestra pamětnice

Seminární práce

Praha, leden 2021

Sestra pamětnice

Na základě zadání této práce jsem se sešla se sestrou pamětnicí, která byla i na základě této složité situace ochotna poskytnout mi rozhovor na tuto tematiku. Paní Olinu jsem po dohodě navštívila a ona v rámci rozhovoru poskytla informace mně ohledně její celoživotní kariéry sestry.

Paní Olina se narodila v roce 1955. Vystudovala Střední zdravotnickou školu v Pardubicích, obor Dětská sestra. Bohužel už ze studia nemá dostupné žádné dokumenty, není typ člověka, který by si vše ponechával a proto je nemohu k této práci přiložit.

Se sestřičkou jsme začali rozhovor tím, proč se vlastně chtěla stát sestrou, proč si vybrala ke studiu tento obor. Na tuto otázku jsem dostala poněkud úsměvnou odpověď. Sestřička říká, že sama vlastně vůbec neví, proč si tento obor vybrala. Ještě více překvapující to je, protože se ona jako malá hrozně bála doktorů, neměla ráda nemocnice a spíš z nich jako malá měla vždy trauma. Kdykoliv byla v nemocnici, tak to oplakala. Ale prý nevěděla co jiného studovat, protože v té době nebylo dostupných tolik možností. Na obchodní školu jít nechtěla, protože nerada počítala a nebavilo jí to a tak si tedy vybrala zdravotnickou školu.

Dále jsme pokračovali v rozhovoru o jejím studiu. Na její vystudované střední škole se jí líbilo. Ale z jejího pohledu je v této době studium opravdu už o něčem jiném. V jejich době se vše neučili tak dopodrobna. Říká, že oni by si v této době nevěděli rady se spoustou věcí, které se dnes učíme my. Přímou na jejich škole na ně však byli prý hodně přísní, oproti tomu, jaké to je teď. Hlavně ohledně oblékání na praxi. Už na střední je obecně učili více doktoři, což je v této době už jen výjimečně a vyskytuje se to spíše na vysokých školách. Na odborné předměty, jako například chirurgie, interna, pediatrie měli výhradně doktory z Pardubické nemocnice. Dále si pamatuje, že za jejich studia nebyla tak obsáhlá výuka latinského jazyka. Všechny základní a hlavní důležitá slovíčka se naučili hlavně v somatologii a ostatní, jako různé skloňování dle deklinací a další, nebylo tak významné. Více různých zajímavostí ohledně studia si už ani nepamatuje, má pocit, že tak velký rozdíl, oproti dnešku, to vlastně není.

Další zajímavé téma je praktická výuka. Jak už jsem naznačila, tak právě dříve byl prý kladen velký důraz na oblékání a vzhled. Vše museli mít dokonale vyžehlené, upravené, museli mít správně nasazené čepce. První dva roky výuky nosili bílé šaty, přes ně bílé zástěry a na hlavě šátek, který musel být natěsno upevněný, aby jim vepředu nevyhlázely žádné vlasy. Na toto sestřička vzpomíná s velkým posměchem, protože to prý bylo opravdu hrozné, jak směšně všechny vypadali. Říkali si „piráti“. Šaty musely být samozřejmě až po kolena a nepřicházelo v úvahu, aby byly kratší. I materiál se prý lišil, od těch, které jsou teď, protože oni měli šaty s tzv. vroubkem, nebyla to hladká látka. V těchto dvou prvních ročnících byla jejich práce v nemocnici spíše pomocná, ošetřovatelská. Byla to práce jako mytí pacientů, stlaní postelí, mytí podložních mís, bažantů, toaletních židlí. Nejvíce však sestřička vzpomíná na mytí tzv. plivátek, to bylo prý totiž snad to nejhorší. Nikdo to nechtěl dělat, bylo jim z toho spíše špatně a ještě teď na to vzpomíná s velkou nechutí. Je opravdu šťastná, že se toto dnes už nepoužívá. Pak museli vyvařovat skleněné

injekce a jehly, které pak museli pečlivě rovnat. Poté skládali čtverce, tampony, jelikož nic nebylo a vše se muselo ručně připravovat na oddělení. A od třetího až do čtvrtého ročníku už nosili modré šaty, přes ně bílé zástěry a na hlavě bílý naškrobený čepec. Právě až od třetího ročníku šli už opravdu na své specializované pracoviště, na dětské oddělení. V těchto ročnících byl obsah práce velmi podobný. Jen na těchto dětských odděleních navíc museli vyvařovat ještě dudlíky, což se jim prý taky ne vždy úplně vydařilo, protože když se nechali ve vodě o něco déle, tak se samozřejmě rozpustily a to pak z toho neměl nikdo radost. Co se týče praktických znalostí, tak oni se toho prý učili méně a také jim toho méně dovolili. Např. vůbec nemohli na praxi pacientům odebírat krev, jako právě dětské sestry a stejně tak ani po škole. Celkově na praktickou výuku na střední škole sestřička vzpomíná velmi dobře. Sice říká, že teď už to samozřejmě vidí všechno jinak, že s postupem věku je člověk více zodpovědný, což na střední toto všichni jen postupně získávali.

Poté byla řeč o posledním, čtvrtém ročníku a o všem s tím spjatým. Stučkovací večírek se prý nekonal a co se týče maturitního plesu, ten sice prý byl, ale v té době se to neřešilo tak jako dnes. Nebylo to jako velká sláva. Ani na něm nebyli všichni a celkově se tyto události moc prý neřešili. Na konci tohoto ročníku se samozřejmě koná maturitní zkouška. Co se týče teoretických zkoušek, bylo to vlastně stejné jako dnes. Písemná práce z českého jazyka a z cizího jazyka, tehdy z ruského jazyka. Poté testy, také z českého a ruského jazyka. A samozřejmě ústní zkoušky, z českého a ruského jazyka. Dále z odborných předmětů, tedy pediatrie a péče o nemocné, kde klasicky měli zadané otázky a u maturity si z nich losovali, stejně jako je to teď. U zkoušek měli také přítomné přisedící, předsedy, mezi kterými byli přítomni právě hlavně doktoři. Další je praktická zkouška. Tu vykonávali samozřejmě v nemocnici a celkově její obsah byl velmi podobný jako je dnes. Každému byl ráno zadaný a předaný jeden pokoj a na něm vykonávali všechny činnosti, od hygieny, až po přípravu a podávání léků, přípravy pacientů k operacím a další. Pak se zároveň provádělo i ústní zkoušení teoretických znalostí, což bylo nutné k ukončení studia a dále vyplnění zdravotnické dokumentace pacienta. Na maturitu má sestřička jen pozitivní vzpomínky. Ani si nevzpomíná, že by se stalo, že některý z jejich spolužáků maturitu neudělal. A nakonec ještě to poslední, co se ve čtvrtém ročníku koná - maturitní večírek. Ten si prý pamatuje opravdu dobře. U něj si ještě dnes vzpomíná, kde se udál a s radostí na něj vzpomíná. A ještě dodnes si to s bývalými spolužáky opakují, pravidelně se scházejí, povídají si o tom, jak se mají a co je u nich nového a také s úsměvem vzpomínají právě na studium na střední škole. Celkově na jejich střední školu sestřička nemá špatný názor, ale ví, že v této době je studium opravdu úplně o něčem jiném a tak se to nedá přímo porovnávat.

Další velkou etapou v životě je samozřejmě práce a výběr toho správného zaměření a zaměstnání, jaké nám vyhovuje. Ihned po maturitě sestřička nastoupila do nemocnice v Čáslavi na dětské oddělení, kde se vystřídala u dětí novorozeneckých, i u větších dětí. Do tohoto zaměstnání sestřička nastoupila dobrovolně, zde jí k tomu nabídli i ubytování, což bylo velmi vyhovující. V tomto zaměstnání vydržela dva roky a poté odešla na mateřskou dovolenou. Po skončení dovolené sestřička nastoupila do zubní ordinace. Tam to sice prý nebylo špatné, ale ani tam nebyla nejvíce spokojená. Bylo zde i mnohem méně peněz, než právě třeba v nemocnici. Zde sestřička zůstala jeden a půl roku, dokud znovu neodešla na

mateřskou dovolenou. Jako další zaměstnání nastoupila do jeslí. A toto zaměstnání pro ní bylo to nejhorší. Tato práce jí opravdu nebavila, i když doteď neví přesný důvod. Do jednoho koutku prý dostala přidělených deset až dvanáct dětí a ty musela zabavit. Sice kolektiv prý byl výborný, ale práce ne, něco takového jí nevyhovovalo. Říká, že možná to mohlo být i tím, že tak stejně malé děti měla i doma a pak už to bylo prostě moc. A úplně poslední práce, kam sestřička nastoupila a vydržela tam až do odchodu do důchodu, byl Domov pro seniory v Heřmanově Městci.

Ráda bych teď více rozvedla toto téma, právě ohledně posledního zaměstnání. Sem tedy sestřička nastoupila v roce 1984 a ještě v důchodu tam chodí dopomáhat, když je třeba. Byl to nově vznikající domov pro seniory a ihned na začátku sem byla přijata už jako staniční sestra. K této práci přišla díky doporučení, ale upřímně říká, že se jí tam původně nechtělo, do takového domova ke starým lidem opravdu ne, ale nakonec to tedy zkusila a byla moc spokojená. Když budeme mluvit obecně o tehdejší práci oproti dnešní, je to neskutečný pokrok a rozdíl. Dříve to prý byla hrůza, nebylo nic, skoro žádné pomůcky, žádné jednorázové rukavice jako dnes. Postele byly železné, matrace byly hrozné staré, pokoje pro tři až čtyři klienty, skříně byly po chodbách. Na to všechno totiž bylo opravdu málo peněz a podle toho to také muselo vypadat. Však lidé na tom byli prý asi obecně lépe, byli schopnější, než jsou v zařízení dnes. Teď jsou ale pokoje maximálně pro dva klienty, je dostupno mnohem více materiálu a hlavně je na to všechno už více peněz a je o mnoho více možností ve všem. Je dostupný potřebný ochranný materiál jako jsou jednorázové rukavice, což je opravdu moc důležité a v této době si to bez nich už nedokáže nikdo představit. Stejně tak dezinfekce, která dříve nebyla téměř vůbec dostupná, je dnes už nepostradatelnou součástí práce ve zdravotnictví. Dále se třeba klienti dříve koupali jen jednou za týden, pralo se jen jednou za týden. Dříve ještě tento Domov pro seniory měl vlastní zahrádky i zvířata, prasata, o což se starali právě klienti z domova, což tedy souvisí i s tím, že byli celkově schopnější, tedy i mladší. Obecně tedy podmínky jsou opravdu nesrovnatelné, se zdravotnictvím dnes a sestřička to definuje hlavně slovy, že to je „nebe a dudy“. Co ale sestřička považuje za nejdůležitější věc, jsou kolegové, kolektiv na pracovištích, protože naštěstí i tato oblast v ošetřovatelství se změnila k lepšímu. Toto zaměstnání sestřičce opravdu vyhovovalo a je za něj vděčná.

Dále jsme si se sestřičkou povídali o obecných věcech, co se týče tohoto zaměstnání. Ohledně směn, ty prý byly úplně stejné jako dnes, denní na dvanáct hodin. Na noční směnu byla vždy jen jedna sestra. Toto bylo ale individuální, podle každého zařízení, stejně jako dnes. V Čáslavské nemocnici, kde sestřička pracovala na dětském oddělení, se tedy pracovalo na ranní a odpolední směny. Další věcí je, že dříve obecně sester bylo méně a tak každá měla na starosti více pacientů. Právě v tomto Domově pro seniory měla dříve jedna sestra na denní směně na starosti kolem 29 lidí a na noční směně byly na celý domov, tedy pro přibližně 190 klientů, přítomny sestry jen dvě. Pro další příklad právě třeba v Čáslavské nemocnici měly na starosti dvě sestry dohromady 20 dětí. Ale v této době už je mnohem více personálu a tak je vše úplně jiné. Další věc, která se týká práce a o které se sestřička zmínila, jsou školení, dnes je to prý totiž také velký rozdíl oproti minulosti. Dříve vlastně skoro žádná školení ani nebyla, vzpomíná si jen na ty základní

ohledně požární ochrany, ale to je vše. To v této době je každou chvíli nějaké školení, co se týče různé péče o klienty, pak první pomoci a různé další.

Následujícím zajímavým a důležitým tématem i pro nás v této době jsou vztahy v zaměstnání. Bohužel stále se setkáváme s různými problémy s kolektivem v několika druzích prací. Ale jaké to bylo dříve? Bylo to stejné jako dnes? S lehkým překvapením jsem zjistila, že to vlastně bylo ještě horší než v této době. Celkově více se poukazovalo na autority, lékaři byli samozřejmě vždy nejvíce, s ostatními se ani moc nebavili a muselo se k nim vzhlížet. Dále například neexistovalo tykání staničním a vrchním sestřím, i v tomto ohledu se musely autority dodržovat. A například dříve neexistovalo žádné měnění směn, podle toho jak se to komu hodí. Prostě byly dané směny a tak to muselo zůstat, neřešily se individuální požadavky zaměstnanců. V této době je právě i toto zcela odlišné. Dnes se všichni obecně snaží o co nejpříjemnější kolektiv i prostředí, protože potom by přece tuto práci nechtěl nikdo vykonávat. Toto určitě bývá problém právě v kolektivech ve zdravotnictví, kde bývají spíše jen ženy a to nedělá nikdy dobrotu, jak zkušeně naznačuje sestřička. Další věc, která se za ty roky velmi posunula a změnila, je výše platu. Sestřička mi i dala příklad, jaké výše dříve přibližně plat byl a bylo to kolem 1420 Kč hrubého platu. Obecně to bylo prý mizerné, ne jen v této profesi.

I během života sestřička musela získat další potřebné vzdělání. Studovala dvouleté speciální studium, aby se mohla stát geriatrickou sestrou. Toto studium probíhalo na více místech, v Hradci Králové, v nemocnici U Svaté Anny v Brně, závěrečné zkoušky proběhly v Chrudimi. I když sestřička ve své práci už získala mnoho vědomostí a zkušeností, ani tak toto studium nebylo úplně jednoduché. Sestřička říká, že především ve vyšším věku už se člověku učí mnohem hůře, měla vlastních několik povinností, musela se starat o vlastní děti a pak to není úplně snadné. V závěru tohoto studia byla především velmi ráda, že to celé má už za sebou.

Zeptala jsem se ještě na otázku, co sestřičku stále udržovalo při této práci, co jí motivovalo? Na toto neměla žádnou zvláštní odpověď. Říká, že neměla potřebu hledat jiné zaměstnání, nevěděla ani jakou jinou práci by mohla vykonávat. I když je asi ze staré školy, ale brala to tak, že když se k této profesi vyučila, tak to také přece bude dělat. Proto i v této profesi chtěla zůstat a neměla myšlenky na něco jiného a ani si prý už nedokázala představit jinou práci.

Poslední otázkou bylo, co by sestřička nám, budoucím sestřím, chtěla předat, co ona v této profesi považuje za důležité? Na toto sestřička odpověděla opravdu jen krátce, že nejdůležitější je, aby nás hlavně tuto práci bavilo vykonávat.

Na závěr této seminární práce bych jen chtěla říci, že tento rozhovor byl velmi poučný, z mnoha ohledů. Je dobré vědět, jak vypadala práce v této profesi dříve a na jaké úrovni ošetrovatelství bylo. O to více si můžeme vážít úroveň celkového zdravotnictví v této dnešní době, které je už na velmi vysoké úrovni a stále se zlepšuje.